

STS de 20 de juliol de 2015, recurs 3078/2014

Pensió de viduïtat en cas de divorci i posterior convivència (accés al text de la sentència)

La reclamant es va divorciar del seu marit l'any 2010, amb l'aprovació de conveni regulador on s'acorda no pactar una pensió compensatòria. En la data de la sentència de divorci ja havien reprès la convivència marital que van mantenir fins a la defunció de l'ex marit en 2011. L'INSS va denegar la pensió de viduïtat en considerar que no es complien els requisits exigits en l'art. 174 LGSS.

El TS ratifica la posició de l'INSS, argumentant el següent:

- El citat art. 174 LGSS assenyala quines són les dues vies d'accés a la pensió de viduïtat, condicionant cadascuna d'elles al compliment d'uns concrets requisits: d'una banda, el supòsit dels que accedeixen a la pensió a partir d'una situació prèvia matrimonial (art. 174.1), i per un altra la dels que hi accedeixen a partir d'una situació de parella de fet (art. 174.3).
- En el cas d'accés a la pensió des d'una situació prèvia matrimonial es regula un supòsit excepcional: aquell en què el cònjuge mor per malaltia comuna no sobrevinguda després del vincle conjugal, exigint-se uns concrets requisits, amb remissió, si escau, als de convivència exigits a la parella de fet. Si no es compleixen aquests requisits, la pensió es reconeix per un període de només 2 anys.
- En l'art. 174.2 **es regulen els casos de separació o divorci exigint, a més dels requisits generals, l'específic que el cònjuge supervivent que sol·licita la pensió de viduïtat sigui creditor de la pensió compensatòria** a la qual es refereix l'art. 97 del *Código Civil*.

En el cas de separació matrimonial, aquesta situació es produeix arran d'una resolució judicial, de caràcter constitutiu, que produeix fonamentalment dos efectes: la suspensió de la vida en comú dels casats i el cessament de la possibilitat de vincular béns de l'altre cònjuge en l'exercici de la potestat domèstica (arts. 81 i 83 del *Código Civil*). No obstant això, el vincle matrimonial subsisteix i perquè el vincle recuperi la plenitud del seu contingut, eliminant els efectes de la separació, cal que es produeixi la reconciliació dels cònjuges i, a més, atesa la seva constància en el Registre Civil, per deixar sense efecte ulterior allò resolt en la separació és necessari posar aquesta reconciliació en coneixement del jutge que hagi conegut el litigi (art. 84 del *Código Civil*). Per tant, la reconciliació dels cònjuges separats produeix efectes en el reconeixement de la pensió de viduïtat sempre i quan es comuniqui la reconciliació a l'òrgan judicial.

- Per contra, en els casos de divorci el vincle matrimonial es dissol (art. 85 del *Código Civil*), i ja no existeix l'obligació de viure junts ni es presumeix la convivència. És possible una reconciliació entre els cònjuges, però només durant el procés de divorci, evitant que aquest arribi a produir-se **perquè la reconciliació posterior al divorci no produeix efectes legals, si bé els divorciats podran contreure entre si nou matrimoni** (art. 86 del *Código Civil*).
- La situació de parella de fet exigeix altres requisits. D'una banda, que els que no trobant-se impeditos per contreure matrimoni no tinguin vincle matrimonial amb una altra persona, acreditin una convivència estable i notòria amb caràcter immediat a la defunció del causant i amb una durada ininterrompuda no inferior a 5 anys (a acreditar, entre altres mitjans vàlids en dret, mitjançant el corresponent certificat

d'empadronament). D'altra banda, que els convivents de fet sotmetin a publicitat aquesta situació, mitjançant la inscripció com a tal en un registre públic o fent-ho constar en un document públic, amb 2 anys d'antelació a la defunció. De tal manera que la pensió de viduitat que la norma estableix no és en favor de totes les parelles de fet amb 5 anys de convivència acreditada, sinó en exclusiu benefici de les parelles de fet registrades com a mínim 2 anys abans de la defunció del causant (o que han formalitzat la seva relació en document públic en iguals termes temporals) i que així mateix compleixin l'al·ludit requisit de convivència.

- **L'accés a la pensió de viduitat després d'haver-se divorciat** –i no haver-se tornat a casar- **és possible únicament quan és una parella de fet, i com a tal parella de fet s'han de reunir els requisits constitutius exigits per l'art. 174.1 paràgraf 4t LGSS; i entre ells, acreditar que la convivència com a parella de fet en el període immediatament anterior a la defunció del causant, hagi tingut una "durada ininterrompuda no inferior a 5 anys"**. I en el cas plantejat és evident que **aquest període no s'havia complert, en haver-se divorciat l'any 2010 i produir-se la defunció en 2011**, sense que pugui sumar-se la convivència anterior al divorci, ja que va ser quan hi havia vincle matrimonial i, per tant, en un altre concepte diferent al de parella de fet.

En definitiva, en un cas de separació matrimonial, si es produeix una reconciliació, per poder accedir a la pensió de viduitat cal comunicar tal reconciliació a l'autoritat judicial. **I en cas de divorci, si es reprèn la convivència, per poder tenir dret a la pensió es requereix complir els requisits exigits a les parelles de fet registrades.**